

ECOURI

UCRAINE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

77 | OCTOMBRIE
2025

235 de ani de la naștere

Petro Hulak-Artemovskiy – unul dintre reprezentanții de seamă ai renașterii ucrainene timpurii

Scriitor, poet și fabulist ucrainean, Petro Hulak-Artemovskiy (1790-1865), prin activitatea sa literar-civică, reprezintă un fenomen însemnat în dezvoltarea culturii naționale ucrainene.

Născut la 27 ianuarie 1790 în orașul Horodyșce, în familia unui preot, urmează cursurile Academiei Kievene, studii pe care însă nu le finalizează. Lucrează o perioadă ca profesor în pensioane private din Volynia, iar, începând cu anul 1817, devine student al Facultății de istorie și filologie din cadrul Universității din Harkiv. În tot acest timp, manifestă un interes deosebit pentru viața culturală a orașului, în care, de altfel, și activa; leagă strânse prietenii cu H. Kvitka-Osnovianenko, M. Maksymovyci, M. Kostomarov, A. Metlynskyi; publică primele traduceri precum și opere originale în paginile revistei «Український Вісник» („Curierul ucrainean”). În anul 1818, își începe activitatea didactică la Universitatea din Harkiv, unde predă limba polonă, tipărint, totodată, în revista sus-menționată, traduceri din proză și articole critice ale scriitorilor polonezi. În 1824, își susține teza de doctorat cu titlul «Ослепление смертных» („Orbirea muritorilor”), iar peste trei ani publică, în jurnalul moscovit «Вестник Европы» („Curierul Europei”), baladele «Твардовський» („Tvardovskiy”) și «Рибалка» („Pescarul”), cu vădită înclinație spre romantism.

De altfel, Hulak-Artemovskiy devine unul dintre liderii grupului romanticilor de la Harkiv. Din 1829, ocupă funcțiile de profesor universitar și decan, iar, între 1841-1849, cea de rector al Universității din Harkiv.

Primele scrieri ale lui Artemovskiy îl relevă, pe de o parte, ca pe un adept al tradiției clasicismului, iar, pe de altă parte, ca pe un susținător al noilor stiluri și direcții literare, în special al realismului iluminist. Petro Hulak-Artemovskiy a dezvoltat tradițiile inițiate de Ivan Kotlearevskiy privind democratizarea limbii ucrainene, prin aportul însemnat al elementelor din lexicul popular în structura limbii ucrainene literare. Parafrazându-l pe Mykola Kostomarov, Hulak-Artemovskiy a fost un cunosător desăvârșit al vieții și al tradiției ucrainene, relevând prin opera sa caracterul profund național al omului ucrainean.

Printre creațiile sale în limba ucraineană se numără poeziile și fabulele «Справжня добрість» („Adevărata bunătate”) (1817), dedicată lui H. Kvitka-Osnovianenko, «Пан та собака» („Domnul și Câinele”) (1818) – fabula care i-a adus recunoașterea, fiind apreciată în mod deosebit de contemporani și de critici, «Солопій та Хівря» („Solopii și Hivrea”) (1819), «Батько та Син» („Tatăl și Fiul”), «Рибка» („Peștișorul”), «Дві пташки в клітці» („Două păsărele într-o colivie”) etc., precum și baladele «Твардовський» (1827) și «Рибалка» (1827), de altfel, Artemovskiy fiind cel care introduce genul baladei romantice în literatura ucraineană. În ultimii ani de viață, scrie un șir de poezii lirice.

Petro Hulak-Artemovskiy se stinge din viață pe 13 octombrie 1865, în orașul Harkiv.

Mihaela HERBIL

90 de ani de la naștere

„Să scrii așa cum trăiești și să trăiești așa cum scrii.”

(Borys Oliynyk)

Poet, traducător, publicist, jurnalist și om de stat ucrainean, Borys Oliynyk (1935–2017) s-a născut la 22 octombrie 1935 în satul Zacepylivka din regiunea Poltava. Copilăria sa a fost marcată de anii grei ai războiului și de perioada postbelică. Tatăl său, Ilia Ivanovici Oliynyk, a fost învățător și participant activ la cel de-Al Doilea Război Mondial. Moartea acestuia pe front în anul 1943, când Borys avea doar opt ani, a avut un impact profund asupra viitorului poet – tema tatălui, a memoriei și a onoarei soldatului devenind una recurentă în creația sa (de exemplu, în poeziile «Пісня про матір» („Cântec despre mamă”), «Дядько Ярій» („Unchiul Iarii”) etc.).

Urmează cursurile Facultății de Jurnalism a Universității din Kiev, iar, din anul 1958, începe să lucreze la redacția ziarului *Молодь України* (*Tineretul Ucrainei*). După absolvirea universității, colaborează cu revistele *Ранок* (*Dimineața*), *Dnipro*.

Între anii 1959 și 1970, conduce organizația de partid a Uniunii Scriitorilor din Ucraina, după care devine vicepreședinte al organizației din Kiev a Uniunii Scriitorilor din Ucraina, secretar al conducerii acesteia și al Uniunii Scriitorilor din URSS. În același timp, desfășoară o intensă activitate poetică, critică și publicistică.

Între 1980 – 1990, a fost deputat al Sovietului Suprem al RSS Ucrainene, unde a condus comisia pentru educație și cultură. Din 1987, a promovat activ programul „Limba maternă” și a avut un rol important în adoptarea legii privind limba de stat și alte acte ce consolidau statalitatea Ucrainei.

În mai-iunie 1986, a fost unul dintre primii scriitori care au vizitat Cernobălul și Prypeat, realizând reportaje pentru televiziunea centrală a URSS și a Ucrainei, iar între 1989 – 1991, în calitate de deputat și vicepreședinte al Sovietului Naționalităților al Sovietului Suprem al URSS, a avut curajul să vorbească la Moscova despre subiecte interzise de CC al PCUS, precum Holodomorul și catastrofa de la Cernobâl.

În 1999, a fost numit președinte al Comitetului Național pentru Premiile de Stat „Taras Șevchenko”, funcție pe care a deținut-o și după 2010, până în 2016.

Printre realizările sale în domeniile civic, educațional și artistic, se numără: renașterea Academiei Kievo-Mohyleansk, ridicarea crucii memoriale pentru victimele Holodomorului de la Lubeń, înființarea Școlii Superioare de Artă a Kobzarilor, a Uniunii Kobzarilor și a Uniunii Etnografilor din Ucraina, organizarea primei ediții a festivalului internațional „Cervona Ruta” (1989). Tot Borys Oliynyk a împiedicat construcția unui complex industrial la Kaniv, care amenința locul de odihnă al lui T. Șevcenko, și s-a opus construcției unui pod peste Hortyția.

Boris Oliynyk este autorul a peste 40 de cărți – volume de poezii, eseuri și articole – publicate în Ucraina și în toate republicile fostei URSS. Operele sale au fost traduse în rusă, cehă, slovacă, poloneză, sârbă, română, italiană și în alte limbi.

Primul său volum de poezii, „Lovesc în oțel fierarii” («Б’ють у крицю ковалі», 1962), este o carte despre anii de după război, despre trăirile personale și despre suferințele poporului.

Cele mai cunoscute volume ale lui Borys Oliynyk sunt: „Alegerea” («Вибір», 1965), „Cercul” («Коло», 1968), „Stau pe pământ” («Стою на землі», 1973), „Descântec al focului” («Заклинання вогню», 1978), „Rândunica sură” («Сива ластівка», 1979), „În oglinda cuvântului” («У дзеркалі слова», 1981), „Cercul de întoarcere” («Поворотний круг», 1989), „Cina cea de taină” («Таємна вечере», 2000) și poemul „Șapte” («Сім», 1988).

Boris Oliynyk a murit la 30 aprilie 2017, la vârsta de 81 de ani, după o grea suferință. A fost înmormântat în cimitirul Baikove din Kiev.

Mihaela HERBIL

Mihai Mihailiuc – 85

Unul dintre membrii fondatori ai Uniunii Ucrainenilor din România, scriitor, poet, jurnalist, fondatorul revistei „Ukrainskyi Visnyk”, pe care o conduce în calitate de redactor-șef până în prezent, Mihai Mihailiuc a îmbogățit, de-a lungul timpului, literatura și publicistica ucraineană cu zece volume de poezie, proză, critică literară și articole publicistice. Acum, la ceas aniversar, membrii Colegiului redacțional al revistei „Ecouri ucrainene” îi urează domnului Mihai Mihailiuc un călduros „La mulți ani!”

Saveta VĂRĂREANU

SUFLET DE ORFAN

Ciuboțelele vișinii

E iarnă. Sunt în clasa întâi. Peste o săptămână, două, intrăm în vacanța de iarnă. La citire suntem la lecția cu Moș Gerilă. Studiem alfabetul limbii ucrainene. Am ajuns la litera Z, pentru că este vorba despre *Did moroz*, adică Moș Gerilă. Iarna este grea, zăpadă multă. La școală, cursurile au loc în două schimburi: primul schimb – cei mari, deci și fratele meu, împreună cu care foloseam perechea de saboți pe care ne-o trimisese unchiul Petrică Stoica, fratele tatălui nostru, din Constanța.

Școala este lângă șosea. Are o curte destul de mare, împrejmuită cu un gard de scânduri în partea dinspre șosea și cu un gard mai firav, de sârmă, în partea dinspre grădinile oamenilor. Deasupra porții din lemn era un clopot mare, nu ca cel de la clopotniță, dar destul de mare, ca să poată fi auzit în tot satul și să-i anunțe pe copiii care erau sau nu acasă, că schimbul unu s-a terminat și că-i timpul pentru schimbul doi.

Ca să ajung la școală, în mod normal trebuia să trec prin spatele surii „noastre”, prin grădinile vecinilor, unde era o cărăruie, să trec pârleazul ca să dau în drumul de lângă cimitir, să ies apoi în șosea și de acolo s-o iau în jos, în direcția cooperativei, a *magazinului sătesc*, peste drum de care acum este Căminul Cultural renovat, ca o bijuterie. Dacă voiam numaidecât o scurtătură, puteam s-o iau direct peste grădinile oamenilor, fără să trec pârleazul, în diagonală de șura noastră, să ajung în spatele școlii și să intru în curte prin gaura din gard. Era mult mai aproape, dar total peste mână, deoarece nu era pe acolo niciodată o cărăruie bătătorită, nici vara, nici iarna.

Așteptam cu nerăbdare să vină fratele meu de la școală, ca să mă încălț cu saboții. Clopotul școlii anunțase deja sfârșitul schimbului de dimineață și el nu mai apărea. Am vrut întotdeauna să cred că s-a luat cu băieții, că nu a făcut-o intenționat, dar felul nefrățesc de a se purta cu mine nu m-a putut convinge.

Am pus pe mine ce vechituri mai rămăseseră de la mama, răposata, și, luând-o pe scurtătura cea economicoasă, peste livezi, înotând desculță prin zăpada aspră, care-mi tăia tălpile, am ajuns în clasă fără să întârzii.

Pe atunci elevii stăteau câte cel puțin șase într-o bancă. Erau niște bănci lungi, dispuse numai pe două rânduri. Eu stăteam singură în ultima bancă de lângă perete. Cred că eram a naibii de rea, sau de neastâmpărată, dacă stăteam singură. Nu permiteam nimănui să mă jignească, nimeni nu avea voie să se atingă de mine. Săream la bătaie cu oricine, ca să mă apăr pe mine sau pe vreun copil mai neajutorat. Îi băteam până și pe băieții mai mari, care nu-și puneau mintea cu mine, ci veneau la uncheșul Ilie.

– Bădiță, spune-i să se astâmpere. Noi nu ne punem mintea cu ea, dar să nu mai fie așa de bătăușă. Sare la bătaie din orice fleac.

– Măi băieți, chiar degeaba? Ea nu începe niciodată bătaia, dacă nu este provocată, ci se apără numai. Ia, nu-i mai dați nicio atenție, să vedeți ce liniște va fi.

Știa uncheșul meu cel tânăr și frumos ce știa. Așa era neamul zelezneacilor: mândru, curajos, perseverent, harnic până la habotnicie, gospodăros, omenos, dar la nevoie arțăgos și gata de orice gest necugetat în lupta pentru adevăr și dreptate. Îl dau ca exemplu pe uncheșul Gheorghe Zelezneac, fratele mamei, poreclit Gața, căruia îi sărea țandăra imediat când cineva îl supăra și sărea la bătaie. Mătușa Ana Semenciuc, de sub pădure, sora mai mare a mamei, l-a bătut zdravăn pe portărelul care a venit să-i confişte scoarțele din casă pentru neplata impozitului. L-a bătut așa de bine, încât a făcut două sau trei luni de pușcărie pentru asta.

Uncheșul Ilie, fiind ordonanță în timpul serviciului militar la un ofițer din București, a palmuit o duduie îngâmfată care l-a jignit și a făcut și el câteva luni de închisoare. N-o spun ca laudă, ci vreau să accentuez una dintre trăsăturile de caracter pe care mi-a transmis-o neamul zelezneacilor. Toate până la adevăr și dreptate.

Aceștia au fost un neam de oameni sănătoși, rezistenți la toate precum fierul. Numele de Zelezneac vine de la *zalizo* care înseamnă fier. Eu, Vetuca Valeriei, eram așchia care nu a sărit departe de trunchi. Când era vorba despre obrăznicii, uncheșul Ilie spunea că eu sunt capelmaistru în toate. Aveam inițiativele cele mai năstrușnice.

Revin la ciuboțelele vișinii. Pe banca mea nu se vedea nici carte, nici caiet, nici creion... A început ora. De obicei începeau să citească lecția elevii de lângă geam. Fiecare dintre ei citea tot textul. Până la mine, hă, hă! Douăzeci și cinci – treizeci de cititori.

De obicei eram foarte concentrată la lectura colegilor și repetam în gând ceea ce se citea, astfel, încât atunci, când mi-a venit rândul, am citit pe nerăsuflăte, stând cu capul aplecat, ca și cum aș fi avut manualul în față. La un moment dat am greșit ceva, învățătoarea m-a corectat, eu am repetat greșeala de câteva ori.

– Stoica, ce-i cu tine? Nu vezi că-n carte nu scrie cum citești tu?

– Mmm...

Învățătoarea s-a supărat, văzând că nu răspund nimic și, furioasă că nu m-am putut corecta, a venit spre banca mea, să vadă ce se-ntâmplă.

– Unde-ți este cartea?

– N-am.

– De pe ce ai citit?

– De pe nimic, din minte.

– Cum din minte?

– Am repetat după fiecare coleg.

– Copii, voi știți că Stoica n-are abecedar?

– Nuuu!

Ei, nu! Eram rudă cu jumătate de clasă. Oare de ce nu stăteam cu verișorii mei în bancă? Cu Rodica, Nicușor... Saveta lui Boiciuc era verișoară de-a doua cu mine. M-ar fi putut lua în aceeași bancă pentru ca să mă folosesc la nevoie de abecedarul lor. Cred că era deja o ierarhie în rândul copiilor, eu fiind un paria, fiind cea de pe urmă, neagreată chiar și de cei de-un sânge cu mine. Cât de adevărată este vorba: cei de pe urmă vor fi cei dintâi!

Vrând, probabil, să mă laude în fața clasei, învățătoarea m-a chemat pe postamentul de la catedră. Retrăind cu mintea și cu sufletul de acum acele momente, îmi imaginez, de parcă ar fi o întoarcere adevărată în timp, ce au văzut copiii și învățătoarea.

– Ce-i cu picioarele tale?

– Nimic.

– Nu ai opincuțe, ghetuțe...?

– Ba da.

– Și atunci de ce ești desculță și picioarele ți-s ca vișina coaptă?

– Pentru că am venit desculță.

– Cum desculță, acum, pe gerul ăsta?

– Trebuia să vină de la școală fratele meu și să-mi dea saboții, dar el a întârziat și nu am vrut să lipsesc de la școală.

– Pe unde ai venit, că parcă ai avea cizmulițe vișinii până la genunchi!

– Peste grădini.

– Și nu-ți este frig?

– Nu, dar acum mă ard picioarele și mă dor tare.

Învățătoarea s-a îndreptat spre geam și, cu spatele spre clasă, și-a scos batista, ducând-o des, des la ochi. S-a lăsat o liniște apăsătoare, o liniște pe care nu o înțelegeam. Ce era așa de grav că am venit desculță la școală? Eu tot timpul umblam desculță. Era ceva normal și nu numai pentru mine...

Încălțată cu *cizmulițele vișinii*, m-am întors în banca singurătății și a nefericirii mele, continuând să citesc... din minte.

Povestea asta a avut un final... fericit. După vacanța de iarnă, într-o zi cam înnorată, venind la școală, am găsit pe șosea o cutie de chibrituri. Era murdară, plină de noroi, călcată în picioare. Ce mi-o fi venit s-o ridic și s-o deschid, nu știu; am făcut-o ca la comandă. Am ridicat-o, am deschis-o cu greutate și am găsit în ea patruzeci de lei de hârtie, împăturiti cu mare minuțiozitate, ca să încapă în cutiuță. Mergeam cu capul în jos, uitându-mă la bani.

– Ei, fetiță, nu-ți e prea cald? Nu ți-i sete?

Am ridicat privirea. Trecea de mine o sanie în care erau doi oameni străini.

– Nu-mi este nici cald și nici sete.

Mult mai târziu, poate chiar peste ani, mi-am dat seama de ce mi s-a pus acea întrebare: eram vânăta de frig, îmi tremura tot trupușorul, vechiturile mamei curgeau de pe mine. Cred că eram o arătare care stârnea râsul și zeflemeaua. Ajunsă la școală, i-am arătat învățătoarei ce am găsit.

– Doamnă, am găsit niște bani.

– Unde i-ai găsit?

– Pe șosea, lângă Primărie.

– Da, nu avem cui să-i înapoiem. Zboară până la cooperativă și cumpără-ți un abecedar. Costă patruzeci de lei (!!!).

Am zburat, pentru că magazinul era mai jos de școală, nu departe, dar alergând la vale, aveam impresia că zbor. Ce ziceți? Omul acela a pierdut exact prețul abece-darului meu! Oare nu Îngerul meu Păzitor m-a obligat să văd și să ridic de pe drum cutia de chibrituri?

recenzie

Valorificarea metodelor interactive în înțelegerea textului la ciclul primar / Використання інтерактивних методів розуміння тексту в початковій школі, de Valentina-Larisa Petrețchi, trad. în limba ucraineană de Vasile Captaru Editura RCR Editorial, București, 2025, 195 p.

Viteza cu care schimbă societatea în era tehnologiei și a informației rapide determină școala, ca instituție responsabilă de formarea unor abilități care să permită tinerei generații adaptarea și încadrarea în noua societate, să caute în permanență soluții pentru a ține pasul cu nevoile copiilor.

Cartea *Valorificarea metodelor interactive în înțelegerea textului la ciclul primar/Використання інтерактивних методів розуміння тексту в початковій школі*, scrisă de d-na Valentina-Larisa Petrețchi, tradusă în limba ucraineană de d-l Vasile Captaru, apărută la Editura RCR Editorial, București, 2025, 197 p., având forma unei ediții bilingve româno-ucrainene, se adresează, în primul rând, cadrelor didactice din învățământul primar, putând fi, în același timp, o sursă de informație pentru oricine este interesat de problema decodării textului și a formării și dezvoltării gustului pentru lectură, începând din clasele mici.

Apariția acestui volum este deci un prilej de bucurie, mai ales într-o lume tot mai grăbită și preocupată din ce în ce mai puțin de citit. Abilitatea de a citi și de a decoda un text este una care se formează în timp, iar ignorarea acestei componente importante are efecte vizibile în toate domeniile, lucru demonstrat de gradul ridicat de analfabetism funcțional pe care l-au evidențiat rezultatele obținute de copii și de adulți în cadrul unor teste.

Cartea are în structura sa o *Introducere*, patru capitole, *Concluzii*, *Bibliografie* și *Anexe*.

În *Introducere*, autoarea subliniază necesitatea modernizării și perfecționării metodologiei didactice, care se poate realiza prin „aplicarea unor metode cu un pronunțat formativ, prin valorificarea noilor tehnologii instructionale (e-learning)” (p. 8), scopul acestui demers fiind dezvoltarea potențialului elevilor. Experiența de la clasă a autoarei a demonstrat că dezvoltarea armonioasă a elevului este în strânsă interdependență cu modul în care cadrul didactic reușește să transmită informațiile relevante, că în fiecare copil există un potențial care trebuie exploatat și că metodele interactive de grup reprezintă o cale spre valorificarea acestui potențial.

Primul capitol al lucrării *Metode didactice specifice învățământului primar* detaliază, din punct de vedere teoretic, modalitățile de acțiune prin care elevii, cu ajutorul cadrului didactic sau în mod independent, își însușesc cunoștințele, își formează și își perfecționează diferite abilități intelectuale și practice. De asemenea, sunt definite funcțiile metodelor didactice, strategiile didactice, insistându-se asupra clasificării acestora. Două subcapitole vin să completeze noțiunile legate de metodele și mijloacele de învățământ, prezentând antitetic strategiile și tehnicile tradiționale și moderne, subliniind rolul fiecăreia dintre ele, reliefând principalele neajunsuri, dar și avantajele utilizării unora sau a altora dintre metode.

Informațiile despre strategiile și tehnicile moderne subliniază faptul că transformările din societate se reflectă și la nivelul procesului instructiv-educativ, precum și faptul că, pentru ca procesul de învățare să fie eficient, e nevoie permanentă de updatate a metodelor de predare. Spre deosebire de felul în care se desfășura procesul instructiv-educativ în trecut, fiind centrat îndeosebi pe transmiterea de cunoștințe de către cadrul didactic și pe receptarea acestor informații de către elevi, în lumea contemporană, metodele moderne de învățământ pun accent pe stimularea participării active și depline a elevilor în procesul învățării.

Partea cea mai consistentă a lucrării o reprezintă capitolul al doilea, *Metode și tehnici folosite pentru decodarea textului*, în care se particularizează analiza metodelor didactice, cu referire specială asupra celor care se pretează pentru decodarea textului. Accentul se pune pe metodele interactive, care stimulează învățarea prin intensificarea interacțiunilor și a interrelațiilor în cadrul grupului, asigurându-se un schimb eficient de cunoștințe.

Metodele și tehnicile interactive, utilizate în cadrul orelor de Limba și literatura română, la clasa a III-a, cum ar fi, de exemplu, metoda cadranelor, metoda acvariului, tehnica „Ciorchinele”, tehnica teatrului etc., sunt riguros prezentate și analizate, subliniindu-se avantajele fiecăreia dintre ele.

Capitolul al treilea, *Proiectarea și desfășurarea cercetării*, conține date referitoare la ipotezele cercetării, la scopul și obiectivele acesteia, la eșantionul de subiecți și de conținut, la metodele de cercetare și la etapele cercetării. Printre obiectivele cercetării s-au aflat implementarea unor metode și tehnici interactive care să determine dezvoltarea creativității elevilor, asigurarea unui caracter conștient al învățării și recuperarea rămănelor în urmă în procesul învățării. De asemenea, sunt oferite date legate de perioada desfășurării cercetării experimentale (anul școlar 2022-2023) la două clase a III-a paralele. Eșantionul de conținut demonstrează o foarte mare varietate a textelor, fiind incluse atât texte din literatura română, cât și texte din literatura universală.

Cercetarea a permis obținerea unor informații relevante legate de personalitatea elevilor, de nivelul lor de cunoștințe și competențe, de comportamentul acestora, prin intermediul aplicării unor teste ale căror rezultate au fost riguros analizate, evidențiind concluziile cu privire la activitatea desfășurată, legate de „schimbările observate în legătură cu diferențierea calificativelor obținute de subiecții cercetării atât între etape, cât și între eșantioane”. (p. 156)

Sunt prezentate sursele bibliografice utilizate în elaborarea lucrării, numeroasele lucrări parcurse dovedind o foarte profundă documentare pe tema supusă cercetării.

Anexele din finalul lucrării includ reprezentările grafice ale metodelor și tehnicilor interactive, aplicate pe diferite texte în cadrul orelor de limba română. Toate materialele didactice prezentate

vin în sprijinul activității de decodare și înțelegere a textelor, contribuind semnificativ la dezvoltarea vocabularului și a creativității elevilor, precum și la formarea gândirii critice a acestora.

Remarcăm și un alt plus pe care îl aduce această lucrare – acela de a fi însoțit de traducerea în limba ucraineană a întregului material, care poate veni în sprijinul tinerelor cadre didactice care predau limba ucraineană, în pregătirea acestora în vederea susținerii examenului de definitivat, precum și al cadrelor didactice înscrise în programele de perfecționare (gradul I și II).

Cristina SILAGHI (BUMBAR)

ÎNTRE SINTEZE ȘI SISTEME, ÎNTRE TRADIȚIE ȘI INOVARE

Scrisă într-un stil atrăgător, documentată, originală, *Valorificarea metodelor interactive în înțelegerea textului la ciclul primar* apare ca o lucrare ce ține seama de concordanța cu recentele cercetări în domeniu, întocmită cu intenția de a fi utilă atât elevilor, cât și aceluia ce sunt preocupați de cunoașterea și valorificarea metodelor de predare.

Având în vedere că este concepută în așa fel încât să poată fi folosită sub aspectul înțelegerii teoriei, a analizei și a deprinderilor pentru a putea îndruma judecata elevilor, folosirea întregului material trebuie înțeleasă ca o valorificare intrinsecă, organică a fenomenului legat de învățământ.

Lucrarea este structurată pe patru capitole. Capitolul 1 este consacrat definirii și analizării termenilor de metodă de învățământ, strategie didactică, procedeu didactic. Sunt prezentate atât metode de învățare clasice, tradiționale – metode bazate pe acțiune (exercițiul), metode de comunicare orală (expozitive și interogative), metode de comunicare bazate pe limbaj intern (reflecția personală), metode expozitiv-euristice, cât și strategii și tehnici didactice moderne, bazate pe colaborare, cooperare și inter-învățare. Valentina-Larisa Petrețchi pune un deosebit accent pe formarea gândirii critice la elevii ciclului primar și pe importanța formării încrederii în puterea lor de analiză și reflecție, lucru care le va fi cu siguranță util pe viitor.

În cadrul subcapitolului *Metodologia didactică între tradiție și inovare*, autoarea folosește procedeul contrapunerii, pentru a evidenția avantajele și dezavantajele metodelor de predare tradiționale versus metode moderne.

Capitolul 2 este dedicat în întregime prezentării metodelor și tehnicilor interactive într-o expunere teoretică clară și eficientă.

Capitolul 3 expune proiectarea și desfășurarea cercetării pe care doamna profesoară Valentina-Larisa Petrețchi a realizat-o la Școala Gimnazială Rona de Sus la nivelul a două clase a treia, pe două eșantioane de elevi selectați și observați direct în faza preexperimentală a cercetării. Scopul cercetării a fost acela de a analiza impactul metodelor interactive moderne prezentate în capitolul 2 asupra elevilor clasei a treia la disciplina „Limba și literatura română”, sub aspectul înțelegerii și valorificării textului literar.

Sunt prezentate metodele interactive utilizate pe parcursul unui întreg an școlar asupra unor unități de învățare selectate, metode moderne cum ar fi „Cadranele”, „Cvintetul”, „Brainstorming”, „Ciorchinele”, „Pălăriile gânditoare” etc. În cadrul prezentării etapelor cercetării, sunt prezentate testele de evaluare inițială și finală, cât și rezultatele acestora sub formă de grafice.

Ultimul capitol, 4, al lucrării prezintă rezultatele cercetării derulate: utilizarea unor strategii de predare-învățare prin combinarea metodelor tradiționale cu metode moderne asigură creșterea eficienței învățării, iar lucrul în echipă, cooperarea, gândirea critică au efecte benefice pe planul învățării, dar și în climatul psiho-social.

Realizată atât la nivel teoretic, cât și la nivel practic, în lucrarea de față noțiunile teoretice expuse în prima jumătate sunt susținute în a doua jumătate prin expunerea cercetării efectuate de autoare, cercetare ale cărei rezultate finale sunt dezvăluite în ultimul capitol printr-o analiză riguroasă și echilibrată.

Fără a ocoli sensul construcției acestei lucrări, remarcăm îmbinarea fericită a competenței în cercetare a domeniului cu sensibilitatea dascălului. Realizarea algoritmilor de unificare metodologică, îndrumările teoretice și practice ce sunt organizate pe unități mici de informare, criteriile de interpretare și valorificare a textelor, exercițiile aplicative sunt tot atâtea repere ce permit urmărirea diferitelor etape spre un adevăr pe care ajungi să îl cunoști doar dacă există educație, o metodă, implicare, o reflecție.

Desigur, orice lucrare de acest gen se întemeiază pe cunoașterea multor lucrări anterioare și, pentru a reuși în încercarea de valorificare a metodelor, îți trebuie un spirit practic, o dăruire profundă în sensul deplin al cuvântului pentru domeniul cercetat.

Rezistența în timp a acestei lucrări rezidă din lucrarea propriu-zisă și valoarea acesteia, din faptul că este necesar a fi introdusă în domeniul comun al educării, al conștiinței, ocupând un loc aparte în această ordine particulară din învățământul căruia îi aparține.

Dan Ioan MARTA

Pavlo PRAVYI

ISTORIA SECRETĂ A UNIUNII SOVIETICE

(Continuare din nr. 75-76)

Capitolul VIII

O, CIUDATA LUME NOUĂ A BOLȘEVISMULUI!

Războiul civil s-a încheiat de fapt pe data de 25 octombrie 1922. Dar și până la această dată, bolșevicii începuseră să-și clădească noua lor lume, în care urmau să se îndeplinească vorbele din cântecul revoluționar „Cine nu fusese nimic va deveni totul”.

Totuși, curând se dovedi că proletariatul și țărănimea săracă nu fuseseră admiși la delicata chestiune a cârmuirii țării. În țară ar fi, chipurile, dictatura proletariatului, dar realii dictatori au devenit aristocrații Lenin, Dzerjinski, Kolontai, Ordjonikidze, Lunacearski, Kuibășev, Krestianski, Oppokov (Lomov), Essen, Cicerin. Nici Troțki, nici Radek, nici Kamenev, nici Zinoviev, nici Stalin și nici Nevski nu proveneau dintre proletari.

Cuvintele cunoscutului cântec „Cine nu fusese nimic va deveni totul” s-au adevărit. Dar se adevăra doar pentru câțiva oameni. Un mărunț aristocrat, Dzerjinski, s-a pomenit brusc că trăiește ca un prinț. Fiu de muncitor, Serghei Mironovici Kirov, numit comunistul numărul unu în Petrograd, și-a repartizat un elegant apartament de cinci camere în cea mai arătoasă clădire „Trioh Benua”. Până la „revoluție”, aici au locuit doar mari aristocrați – prinți, conți, baroni.

Poporul? Poporul a ajuns într-o stare mult mai rea, decât pe vremea blestematului țarism. Numai că acum, în locul jandarmilor, îi asupreau cekiștii, urmărind cu grijă ca el să nu se răscoale împotriva orânduirii. Sigur, au existat și câteva ascensiuni, altfel nu se poate. Însă curând s-a observat că noua elită funcționăresc-partinică s-a transformat într-o castă distinctă, iar societatea sovietică s-a stratificat pe câteva ierarhii. Iar într-un apartament de cinci camere 99% dintre oameni au putut să ajungă doar pe post de servitoare sau bucătăreasă, ca să slugărească noii elite.

În pătura largă a populației, circulă și azi expresia lui Lenin, potrivit căreia „orice bucătăreasă poate conduce țara”. La aceasta vom reveni. Acum – despre continuarea experimentului asupra poporului pe care îl desfășura noua „elită de semidocti și analfabeți”.

Construirea comunismului într-o singură țară, după cum s-a spus, a eșuat. Situația din anul 1921, când luptele se duceau de-acum în zone îndepărtate ale fostului imperiu, în fața bolșevicilor se punea din nou vechea întrebare: ce-i de făcut?

Țara era în ruină. Uzinele nu funcționau. Proletariatul nu voia să muncească degeaba. Comunele și comitetele de țărani săraci s-au dovedit a fi un eșec. S-a constatat că și unii, și alții nu erau în stare să salveze țara de foamete. Comitetele săracilor s-au dovedit a fi locuri pentru bețivi și trântori, care-i furau pe propriii consăteni.

Încă din 1920 devenise limpede că, mergând tot așa spre comunism, îi va aduce pe șefii bolșevicilor în ștreanguri, atârnați de crenelurile Kremlinului. Țara ajunsese împărțită în două: majoritatea, care se opunea vehement bolșevicilor, și minoritatea, care se sprijinea pe baionetele Armatei Roșii. În afara Moscovei și a Petrogradului, comuniștii și comsomoliștii erau uciși în număr foarte mare. Apogeul acestei lupte, mult mai periculoase pentru bolșevici, decât Denikin, Kolceak, Petliura și Pilsudski, au devenit răscoalele țărănești, dintre care cea mai mare a fost răscoala din regiunea Tambov.

Chiar Troțki ceruse desființarea cotelor și aplicarea altei strategii. Însă Lenin s-a opus. El tot cerea în continuare execuții prin împușcare. Nu se știe de ce, el era convins (sau poate se prefăcea că nu înțelege care-i realitatea) că imensa opoziție față de noua orânduire este exclusiv acțiunea chiaburilor, a „burjuilor” și a „popilor reacționari”. La Tambov, Voronej, Penza, Saratov, Nijni Novgorod, Vologda era vâlvătaia răscoalei, iar Lenin, cu o încăpățănare de maniac, continua să facă planuri de comunizare și desființarea banilor.

Răscoala marinarilor și a soldaților din garnizoana Kronstadt din 1 martie 1921 sub lozincă „Consilii fără comuniști!” a fost picătura care a umplut paharul și a înțeles chiar și Lenin că el se joacă cu focul. Cererile răsculaților erau radicale: eliberarea din închisori a tuturor reprezentanților partidelor socialiste, repetarea alegerilor pentru Consilii, cu excluderea din ele a tuturor comuniștilor, legiferarea libertății cuvântului, a alegerilor și a asociațiilor, libertatea comerțului, permisiunea ca țărani să-și lucreze liberi pământul și să dispună cum vor de recoltele lor. Apăruse pericolul unei răscoale în întreaga armată.

Răscoala din Kronstadt a fost înăbușită cu mari eforturi și numai din cauză că răsculații nu au atacat. Dar și pentru că o parte dintre ei au fost lămurii și li s-au promis reforme. În plină răscoală, pe 8 martie 1921, a fost urgent convocat al X-lea congres al PC(b) la care cotele au fost înlocuite cu impozitul pe produse agricole, care era cu aproximativ jumătate mai mic, decât ceea ce li se lua până atunci țăranilor.

Un lucru important: la acest congres, Lenin și acoliții lui fuseseră învinși. S-a hotărât că acel comunism care se construia era, de fapt, un pas forțat, căci în țară era război, de aceea el nu era un comunism adevărat, ci un comunism militar. Și în locul lui, a fost anunțată Noua Politică Economică (NEP).

Când URSS „edifică” cultul personalității lui Lenin, inițiativa introducerii NEP-ului i-au atribuit-o lui. În realitate, ea îi aparținuse lui Troțki. Încă în februarie 1920 el se adresase Comitetului Central al partidului cu teza „Probleme esențiale ale politicii alimentare și a pământului”, în care propunea în mod deosebit:

**„Împotriva tendinței de degradare a economiei se poate lupta în următoarele moduri:
1. Înlocuind calculul surplusului în procente (un fel de impozit natural progresiv al venitului)**

cu un calcul, încât o parcelă mai mare sau o prelucrare mai bună a pământului să aducă profit. 2. Stabilind o corespondență mai mare între produsele industriale oferite țăranilor și cantitatea de cereale date de ei nu numai în plase și sate, dar și în gospodăriile țăranilor.”

Nici Troțki nu era mare specialist și era un bun flecar, dar avea totuși un dezvoltat simț al conservării, propriu tuturor evreilor. El se zbătea, țipa și mușca, cerând, rugând, cerșind de la membrii de partid „s-o cotească” în construcția comunismului. Și tovarășii începură să simtă câte puțin pe gât răceala funiei date cu săpun. Dacă se vor ridica toți țăranii dintr-odată în toată țara, atunci niciun fel de chinezi și letoni n-o să-i salveze. Iar ei au și început să se ridice!

De aceea Lenin face pasul înapoi. Preluând inițiativa de la fostul său prieten nedezipit, anunță și el o „slăbire”. Și o numește Noua Politică Economică.

În fond, era pur și simplu o capitulare. Și „conducătorul” proletariatului nici nu ascundea acest lucru. Treptat a trebuit să se introducă nu numai impozitul pe alimente, dar și comerțul liber și principii de piață în economie. Dacă la acel congres al X-lea al PC(b) din Rusia, Lenin s-a dat de ceasul morții ca să nu se introducă comerțul liber, anunțând că, pentru bolșevici, acesta este un rău mai îngrozitor, decât Kolceak și Denikin luați la un loc, treptat cuvântările lui deveneau altfel. Peste doar două luni, Lenin anunța că NEP-ul este o retragere temporară în fața revoluției mondiale, care va izbucni foarte curând. Iar la Congresul de Educație Politică din Rusia din 17 octombrie 1921, rostind cuvântarea pe tema „Noua politică economică și sarcinile educației politice”, conducătorul a declarat:

Kronstadtul a fost cucerit cu greutatea înimaginabilă. Militarii refuzau să plece la atac, de aceea a trebuit să fie mobilizați urgent participanții la congresul partidului, care cu foc din spate îi mânau la atac pe soldații Armatei Roșii. Mai ales Pavlo Dybenko îi „încuraja” cu foc de mitralieră pe luptătorii Regimentului 561.

„Noua politică economică înseamnă înlocuirea cotelor, înseamnă trecerea la reinnoirea în mare măsură a capitalismului. În ce măsură – asta noi nu știm... Desființarea cotelor înseamnă pentru țărani un comerț liber cu surplusul de produse, care nu sunt luate ca impozit, iar impozitul ia doar o mică parte din produse. Țăranii constituie o gigantică parte a întregii populații și a întregii economii și de aceea, pe terenul acestui comerț liber, capitalismul va crește sigur.”

Te rog, cititorule, să observi acel „noi nu știm”. Asta înseamnă că NEP-ul a fost nu doar un pas forțat, după ce Lenin și compania s-au convins că, în principiu, comunismul nu poate fi construit, dar și dovada că Noua Politică Economică nu fusese planificată și nici premeditată. S-au condus după principiul: să facem și asta, și cealaltă, poate iese ceva.

În același timp, ei au înțeles foarte bine că nu războiul i-a adus la ruină, ci prostia lor. Și credeți că, recunoscând aceasta, Lenin și acoliții lui, deșteptați de experiența amară, au renunțat? Nici vorbă! Oamenii înțelepți învață din greșelile altora, cei deștepți – din propriile greșeli, iar proștii nu-s în stare să învețe:

„Cotele de la sat, această manieră nemijlocit comunistă față de obligațiile construcției la oraș, a împiedicat ridicarea forțelor de producție și s-a dovedit a fi principala cauză a profunde crize economice și politice, de care ne-am lovit în primăvara anului 1921. Iată de ce, din punctul de vedere al liniei noastre, a politicii noastre, nu poate fi numită altfel, decât ca cea mai mare înfrângere și o dare înapoi.”

Înțelegeți? Chiar recunoscând că n-au avut dreptate, ei au introdus totuși NEP-ul, dar l-au considerat un eșec propriu. Ei intenționau să se întoarcă la ceea ce făcuseră cu trei ani în urmă.

Dar și în aceste condiții, NEP-ul a avut rezultate. Dacă în 1921 (în cuprinsul URSS – RSSU și alte „țări”, care erau independente numai pe hârtie, deci inclusiv ele) s-au recoltat 37,6 milioane de tone de cereale, în 1925 – de-acum 76,8 milioane de tone. Adică mai mult decât

Înainte de Primul Război Mondial. Țăranii au încetat răzcoalele și s-au apucat de muncă – în scurt timp, fără colhozuri și comune au asigurat hrana întregii țări, ba a mai rămas și pentru export.

La început, după cum se vede, sub NEP se înțelegea doar ușurarea situației în gospodăriile sătești. Dar s-a dovedit că, fără mecanismele pieței, nici industria nu va putea fi revigorată. Proletarul nu-i mai prost decât țăranul – nu va munci pe nimic. În 1921, producția de oțel a atins nivelul din anul 1721. Era nevoie de introducerea NEP-ului și în industrie, dând întreprinderilor și uniunilor lor o totală independență economică și financiară.

Ca rezultat, în cinci ani, nivelul producției industriale a crescut de trei ori.

Toate acestea nu erau pe placul comuniștilor, pentru că s-a dovedit că poporul se descurcă frumusește și fără controlul și guvernarea lor. Așa că nu era departe nici gândul unei răzcoale, pentru a înlătura „dictatura proletariatului”, iar pe bolșevici, începând cu Lenin și terminând cu un oarecare secretar din satul Sucichino din ținutul Perm, pentru numeroasele crime împotriva poporului, să fie trimiși să sape la vreun canal. Dar nu s-a întâmplat. Rămânea doar să aștepte revoluția mondială, care totuși n-a izbucnit.

Însă cea mai mare deziluzie a avut partidul din partea tinerilor proletari și a țăranilor săraci, care aveau atât de puțină școală, încât abia dacă reușeau să se iscălească. Mulți dintre ei au întâmpinat NEP-ul foarte negativ. Încât pe aceștia a trebuit să-i... Nu, nu să-i împuște, ci să-i dea afară din partid. Deocamdată doar îi excludeau din partid. Iar calitatea de membru de partid era unica garanție sigură de ascensiune în carieră.

De fapt, și ideilor lui Lenin despre „moartea banilor” le-a sunat ceasul. Mai mult decât atât, „sovietele” au fost nevoite să facă o reformă monetară. Din vara anului 1921, a fost pregătită prima denominație, schimbând vechii bani pe unii noi în următorul raport: 10.000 la 1, iar peste ceva mai mult de un an, încă una, în care au fost schimbați banii din 1922 cu cei din 1923, în următorul raport: 100:1. Ca să înlătore totală neîncredere în banii noi, cauzată de proasta politică din anii precedenți, comisarii au fost nevoiți să introducă totală acoperire în aur. Noua valută forte – „cervonet” – era comparabilă cu moneda de aur țaristă, egală cu 10 ruble.

Din toate acestea, lui Lenin i se făcea rău. Chiar în vara anului 1921, pe lângă vechile probleme psihice, apar primele simptome ale altei îmbolnăviri grave. El chiar își pierdea cunoștința, dar profesorii de medicină, chemați pe bani grei din Germania, n-au putut să pună un diagnostic.

Odată cu represaliile din interiorul partidului, bolșevicii încep să strângă tot mai mult șurubul în toate. Știm mai multe despre represaliile staliniste din anii '30. Însă și anii '20 n-au fost mai puțin sângeroși. Se ucideau prin împușcare cu miile. Erau băgați în lagăre și expulzați din țară zeci de mii.

Despre procesul socialiștilor revoluționari de dreapta noi am amintit deja. El s-a desfășurat cu încălcarea atât de flagrantă a oricăror norme elementare de drept, încât avocații au părăsit sala de judecată cu scandal, pe care bolșevicii au fost nevoiți să-i accepte sub presiunea mișcării socialiste internaționale. Douăzeci de persoane au fost condamnate la moarte, alte 22 au fost condamnate la închisoare pe diferite termene, deși participarea lor la niște crime, inclusiv la uciderea unor lideri bolșevici nu fusese dovedită.

Dar iată doar câteva exemple.

Procesul Taganțeva, 1921. Au fost arestate 833 de persoane. Au fost împușcate sau ucise în timpul reținerii 96. Trimise în lagăre 83. Au fost eliberate (adică declarate nevinovate) 448. Soarta celorlalți (calculați singuri câte persoane compuneau acel „ceilalți”) nu este cunoscută. Între cei împușcați era și cunoscutul poet rus Nikolai Gumiliov.

În 1925, Conducerea politică a statului a fabricat o cauză penală la Leningrad, în care era acuzat un grup de absolvenți ai Liceului Aleksandriivsk de constituirea unei organizații monarhiste contrarevoluționare. În consecință, 26 de persoane au fost împușcate, 54, condamnate la diverse termene de detenție și surghiun. Între cei uciși, se afla și ultimul prim-ministru al Imperiului Rus, cneazul M. D. Golițin, în vârstă de 75 de ani, care își câștiga existența din paza grădinilor și din repararea de încălțăminte.

Represaliile împotriva clerului în anii 1922-1923. În total, fuseseră arestate zece mii de persoane, dintre care au fost împușcate două mii. Un glonț în ceafă au primit arhimandritul Serghei (Șein), care, între anii 1912-1917, fusese deputat în Duma de Stat, Veniamin, mitropolitul Petrogradului și Gdovskului, profesorul de Istoria dreptului I. P. Nivițki de la Universitatea din Sankt-Petresburg.

În 1924, jumătate dintre episcopii Bisericii Ortodoxe Ruse se afla în închisori sau în lagăre.

Unul dintre membrii de partid apropiați de Lenin, membru al CC al PC(b) și președinte al tuturor sindicatelor din țară, Mihail Pavlovici Tomski (pe numele adevărat – Efremov, absolvent a 4 clase primare la o școală din oraș), în aprilie 1922, scria fără pic de mustrare de conștiință, dar cu cinism maxim:

„La noi sunt multe partide. Dar spre deosebire de străinătate, la noi un singur partid e la putere, că celelalte îs la pușcărie.”

„Cel mai omenos om din toate timpurile”, nici el nu făcea economie de vorbe și nu se acoperea cu „umanism putred”. Completând proiectul primului Cod de procedură penală al Rusiei Sovietice, Vladimir Ilici îi scria în aprilie 1922 comisarului poporului pentru justiție D. I. Kurski:

„După părerea mea, trebuie extinsă soluția execuției prin împușcare (înlocuind expulzarea peste hotare).

Vezi pag. 1 jos, la toate felurile de manifestări ale menșevicilor, socialiștilor revoluționari de dreapta ș.a. Să se găsească o formulare, din care să reiasă legăturile lor cu burghezia internațională și lupta ei împotriva noastră (mituirea presei, a agenților, pregătirea de război etc.)”

Cuvântul „împușcare” este cel mai frecvent folosit de acest „geniu”. Ați observat că el scrie aproape direct că trebuie falsificate cauzele adversarilor politici. Iar în luna mai

a aceluiași an, pe același Kurski conducătorul îl instruește pe tema jurisprudenței sovietice:

„Justiția nu trebuie să înlătore teroarea; asta ar fi o autoamăgire sau o amăgire, dar trebuie fundamentată și legiferată principial, limpede, fără falsuri și înfrumusețări. Formularea trebuie să fie cât mai largă, căci numai justiția revoluționară și conștiința revoluționară vor crea condițiile aplicării în practică, în una cât de cât largă. Cu salutări comuniste, Lenin.”

Să explic ce anume avea „geniul” în vedere? Da, iubite cititorule, aici totul e limpede. Conducătorul intenționa să folosească tribunalul ca instrument al terorii, cu verdict cunoscut dinainte. Aceasta nu este o justiție corectă. Este o ficțiune. Precum alegerile sovietice cu candidat unic. „Să fie judecat și împușcat” sunau rezoluțiile enkavediștilor în timpul stalinismului. Comuniștii vremurilor mai noi spun că Stalin fusese un asasin care a stricat principiile leniniste. Nu, nici vorbă. Stalin fusese un elev credincios și un continuator al ideilor lui Lenin. Numai că Lenin fusese un mult mai mare vărsător de sânge. Numai că lui istoria i-a hărăzit o putere reală (și totalmente unipersonală) de 5 ani, iar lui Stalin – de aproape 30, altfel acest maniac chel și lătrător ar fi înecat țara în sânge. Deși... Războiul Civil a luat 10,5 milioane de vieți. Dintre care în luptă au pierit 2,5 milioane, iar de teroare, 2 milioane. Victime ale „Terorii roșii” au devenit 1,2 milioane de persoane – de o dată și jumătate mai numeroase, decât de teroarea „albilor” și în diferite răzcoale luate împreună. Plus 2 milioane care au părăsit țara pentru totdeauna. Așa că și Lenin, și Troțki au cu ce se „lăuda”.

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană și note de Corneliu IROD

Mihai Hafia TRAISTA

DIN ISTORIA LITERATURII UCRAINE DIN ROMÂNIA ~ PERIOADA POSTBELICĂ ~

MYKOLA CEREDARYK (1913-1994)

Mykola Ceredaryk s-a născut la 17 aprilie 1913 în satul Orșivți din raionul Kițman, regiunea Cernăuți (Ucraina), și a murit la 10 martie 1994 în localitatea natală.

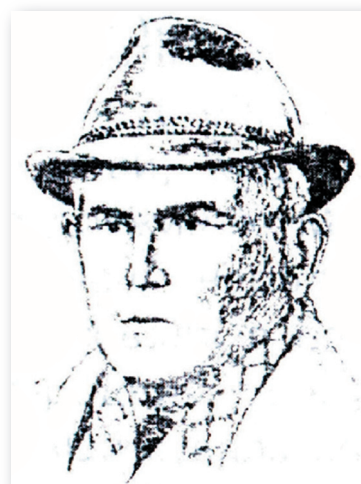
A urmat Școala Gimnazială din Kițman, apoi Facultatea de Științe Juridice a Universității din Cernăuți și Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Începând cu anul 1940, a lucrat ca profesor în școlile generale din România, iar din 1943 până la pensionare, a predat la secția de limbă ucraineană a Liceului „Ștefan cel Mare” din Suceava. În această perioadă a înființat mai multe grupuri artistice.

A tradus în limba germană poezii de Iurii Fedkovyci, publicate în anul 1989 în numărul 9 al revistei *Neue Literatur* („Noua literatură”), editată la București.

De asemenea, a publicat numeroase studii și articole în almanahul *Обрії (Orizonturi)*, dintre care amintim: „Доповнення біографії Ольги Кобилянської” (*Completare la biografia Olhăi Kobyleanska*, 1963); „Лук'ян Кобилиця в румунській меморіалістиці” (*Lukian Kobyllytia în memorialistica românească*, 1965); „Зауваження до пісні «Про Стефана-воеводу»” (*Observații asupra «Cântecului despre Ștefan Vodă»*, 1974); „Маловідоме перевидання «Слов'янської граматики» Мелетія Смотрицького і передмова до неї Антіма Івірянчула” (*Reeditarea puțin cunoscută a «Gramaticii slave» de Meletii Smotrițkyi și Prefața lui Antim Ivireanul*, 1981); „Історія залізниць на Буковині” (*Istoria căilor ferate din Bucovina*, 1981); „Гуцулка – танець, мелодія та пісня в записах сучасників” (*Huțulca – dansul, melodia și cântecul în culegerile contemporanilor*, 1981); „Елегія Йоганна Зоммера про Дмитра Вишнівцевського-Байду” (*Elegia lui Johannes Sommer despre Dmytrii Vyšnevețkyi-Baida*, 1982); „Маловідомі біографічні дані про Ольгу Кобилянську та її рідних” (*Date biografice mai puțin cunoscute despre Olha Kobyleanska și familia sa*, 1983); „Українська пісня про Міхая Хороброго” (*Un cântec ucrainean despre Mihai Viteazul*, 1984); „Микола Устянович (1811–1885)” (*Mykola Ustianovyci*, 1985); „М. Емінеску про арешт І. Франка у Львові та Чернівцях 1880 р.” (*M. Eminescu despre arestarea lui I. Franko la Lviv și Cernăuți în 1880*, 1989); „Маловідомий документ про пастухування русинів-гуцулів у 18-ому столітті” (*Un document puțin cunoscut despre păstoritul rutenilor-huțuli în secolul al XVIII-lea*, 1992); „Киянка Євдокія – перша дружина Стефана Великого” (*Evdochia din Kiev – prima soție a lui Ștefan cel Mare*, 1992).

În anul 1993, în numărul 2 al revistei *Буковина (Bucovina)*, a publicat studiul „Бої поблизу Бояна на Буковині” (*Luptele din apropierea Boianului, în Bucovina*).

Natalia KOBRYNSKA

Prima învățătoare

(Continuare din nr. 75-76)

Păstorii aflați în apropiere își lăsară vitele și începură să se apropie de veselii cântăreți. Cei mai mari dintre copii erau bucuroși și ar fi vrut să cânte și alte cântece, dar micul Slavko dori să mănânce.

Se așezară sub o movilă. Tetiana scoase mâncarea din coșuleț, își luă o bucată de caș, iar restul îl împărți păstorilor.

– Du-te adu apă! – îi spuse apoi unuia dintre păstori, dându-i sticla.

Băiatul alergă cu drag la izvorul ce strălucea ca o oglindă în iarba verde, revărsându-se într-un fir subțire pe pietricelele mărunte. Copiii fugiră după el și, după ce băură apă pe rând, începură s-o roage iar pe Tetiana să cânte cu ei.

– Ce cântec vreți?

– Cântecul despre vultur! – spuse Romko.

– Ba nu, nu despre vultur, ci despre păun! – insista Olha.

– Sau despre Sava! – propuse Kostunio.

– Despre Sava, despre Sava!

Toți știau cântecul despre Sava. Și cântul răsună din nou pe câmp, mai tare ca înainte, deoarece și păstorii cunoșteau cântecul despre Sava și cântau:

Șade Sava la capătul mesei și scrie o scrisorică,
Iar Savyha tinerica leagănă copilul.

Stă Sava la capătul mesei, desface scrisoarea,
Iar Savyha tinerica îi cântă copilului.

Șade Sava la capătul mesei la prânz la stăpân.

Nici n-a auzit, nici nu s-a gândit la necazul său.

„Du-te, slugă credincioasă, adu-mi niște bere,
Să beau în sănătatea fiului meu.

Du-te, slugă credincioasă, adu-mi niște țuică,
Să beau în sănătatea nevestei mele.”

Sluga sa credincioasă este în pivnița întunecată,
Iar opt mii de cazaci sunt în odaia lui.

– Ziua bună, boierule Sava! Cum o mai duci?
Ți-au sosit oaspeți din depărtare, cu ce îi cinstești?
– V-aș cinsti cu vin și miere! – Nu vom bea;
Noi vrem, boierule Sava, cu tine să ne batem!
Se repede boierul Sava cu sabia cea strălucitoare,
Dar capul i-a zburat de pe umărul drept.
– Unde să te ascundem, boierule Sava? –
A rămas în necaz mama lui Sava.
Și unde-s caii tăi negri, boierule Sava?
Lângă târgul Beresteciko umblă pe câmpuri.
Dar unde ți-s carele, boierule Sava?
Lângă târgul Beresteciko, ferecate-n vie.
Dar unde ți-s, boierule Sava, veșmintele de atlaz?
Vai, mi le-au furat slugile și le-au dat nevestelor lor.

– Cine sunt acei cazaci, Tetiana? – întrebă micul Slavko după ce terminară de cântat.

– Sunt niște oameni înfricoșători! – se băgă în vorbă unul dintre păstori.

– Cazacii – niște oameni înfricoșători! – râse Tetiana. Despre ce vorbești, netotule? Cazacii – oameni înfricoșători? Cazacii sunt niște flăcăi voinici și sprinteni! Ai auzit vreodată despre tătarii?

– Tătarii, tătarii! – strigară copiii într-un glas. – Tătarii sunt oameni înfricoșători, Tetiana!

Povestește-ne despre tătarii; știi așa multe despre ei.

– Tătarii sunt, într-adevăr, oameni înfricoșători, – începu Tetiana. – Oamenii se temeau de tătarii ca de foc. Când năvăleau în sate, oamenii se ascundeau în păduri, făcându-și culcuș în tufișuri și în copaci. Nimeni nu știa ce-l așteaptă mâine, dacă tătarii vor ataca și vor jefui satele. De obicei, oamenii se păzeau și vegheau cum puteau; trimiteau străjeri cu toaca de lemn; cum auzeau toaca bătând, oamenii apucau ce puteau, ascundeau unele lucruri sau doar fugeau în pădure. Demult, în satul nostru era altfel; demult, aici, unde e această dumbravă, erau păduri mari și întunecate, iar acolo, unde sunt acele mlaștini, era un stuf atât de înalt, încât oameni se puteau ascunde în el. Oamenii dintr-o casă s-au ascuns în stuf, rămânând în casă doar un copilăș în leagăn. Un tătar a intrat în casă, a apucat ce-a putut; s-a uitat în jur și a văzut un copil în leagăn care râdea. El s-a năpustit cu sulița, dar nu l-a lăsat sufletul să ucidă copilul de sus, așa că a băgat sulița sub leagăn și a înfipt-o de jos în copil. Tătarii furau nu doar agoniseala oamenilor, ci și pe oameni, mai ales pe fete și pe tinerele soții. Se spune că, odată, toți oamenii din sat s-au ascuns în pădure, – continuă Tetiana. Când tătarii au ajuns în sat, aici era pustiu. S-au pus pe treabă, au înhamat caii la căruțe, s-au dus spre pădure și au început să strige: „Ivan, Maksym! – sau așa cumva. – Leși, a trecut deja năpasta.” O femeie a ieșit alergând din pădure, crezând că tătarii au plecat deja, ei au prins-o și au luat-o cu ei. După vreun an sau poate nu chiar un an, soțul acelei femei cosea fânul. Se uită și vede că un tătar îi aduce nevasta. Stă omul și se gândește: „Tătarul e singur, noi suntem doi.” S-a năpustit asupra lui, spunându-i nevestei să-l ajute. Iar nevasta a spus: „Doamne, ajută cui va învinge!” Dar omul mai avea cu el un câine; acesta s-a năpustit asupra tătarului și amândoi l-au învins. Omul își luă cu el femeia, dar n-o mai avea la suflet.

– Tetiana, dumneata îi ții minte pe tătarii?

– Nu, nu-i țin minte. Iobăgia mi-o mai amintesc, deși eram mică pe-atunci; dar despre tătarii doar am auzit ce povesteau oamenii.

– Și cum era iobăgia pe care ți-o amintești?

– Iobăgia însemna că oamenii munceau degeaba pentru boieri, iar aceștia îi chinuiau, îi încuiau în pivnițe și îi băteau până la sânge.

– Dar de ce mergeau oamenii să muncească pentru ei?

– Pentru că erau siliți; pentru că așa spunea legea, ca toți oamenii să lucreze pentru boierul din sat.

– Și de unde a apărut un singur boier pentru atâția oameni din sat? – se băgă iar în vorbă unul dintre păstori.

Tetiana zâmbi.

– Există o poveste și despre asta; dacă e adevărată, nu știu.

– Ce poveste? Spune-ne, spune-ne!

– Bătrânii spun că Dumnezeu nu le-a dat boierilor un nume de familie. S-au adunat ei la un banchet și își tot spuneau unul altuia: „Preamărite boierule” și „Preamărite boierule”. Dracul a tras cu urechea și i-a întrebă: „De ce vă tot spuneți «preamărite boierule» și «preamărite boierule»? Dacă nu aveți nume de familie, o să vă dau eu unul! – „Bine!” – au spus boierii. Atunci a luat o velință mare, a întins-o și i-a adunat la un loc pe toți boierii. Apoi a apucat velința și a tras-o, aruncându-i în sus pe boieri, astfel că aceștia zburară în toate părțile, împrăștiindu-se în lumea-ntrăagă; și fiecare pe ce a căzut, de acolo i s-a tras numele de familie; dacă a căzut peste un pârâu, s-a numit Potoțkyi¹; de a căzut pe un mesteacăn, era Berezovskyi²; de a căzut pe un hambar, se numea Komorovskyi³; fiecare cum s-a nimerit.

– Boierul nostru a căzut pe un jgheab, pesemne, pentru că îl cheamă Korytovskyi⁴, – spuse unul dintre păstori și copiii râseră cu poftă.

– De asta sunt atâția oameni și doar un sigur boier în sat! – se mirară alți păstori.

¹ Nume format, în limba ucraineană, de la cuvântul *nomik* (pârâu). (N. trad.)

² Nume format, în limba ucraineană, de la cuvântul *берега* (mesteacăn). (N. trad.)

³ Nume format, în limba ucraineană, de la cuvântul *komopa* (hambar). (N. trad.)

⁴ Nume format, în limba ucraineană, de la cuvântul *jgheab*. (N. trad.)

– Oamenii lucrau ca iobagi pentru Korytovskiy?
 – Pentru tânărul Korytovskiy n-au mai lucrat, dar pentru cel bătrân – sigur că da!
 – Ai spus cândva că ai crescut la curte, deci îl ții minte pe boierul cel bătrân.
 – Îl țin minte puțin, deși eram mică. Odată, oamenii treierau în hambar, iar mâncarea pe care și-o aduseseră de-acasă o puseseră în bucătărie, ca să nu înghețe, căci era un frig cumplit pe-atunci. Fetele de la bucătărie au fost curioase să se uite în oale. Îmi amintesc ca azi că într-o oală era borș cu sfeclă roșie, în alta era varză și ceva cartofi, o bucată de pâine neagră și mămăligă rece. Fetele au gustat puțin din acele mâncăruri, dar n-au putut mânca pentru că nu aveau deloc sare. Când muncitorii au venit la prânz, fetele i-au întrebat cum de pot mânca o mâncare așa de nesărată. „Ce avem, aia mâncăm”, au spus ei. Dar mâncarea nu le cobora pe gât și ei au început să o bată la cap pe mama, care lucra la bucătărie, să le dea niște sare. Dar mama n-a vrut.

„Nu vă dau pentru nimic în lume, – le-a spus. Să mă bată cu nuiielele din cauza voastră?”
 – „Dar dacă am trimite-o pe cea mică la boier?” – zise unul, arătând spre mine. „Ia du-te și spune-i boierului să ne dea niște sare pentru mâncare”, începură ei să mă convingă. „Du-te, du-te, n-o să-ți spună nimic”, adăugară fetele. Ce știe un copil! Dacă ți se spune să mergi, mergi. Intru în odaie; boierul stă la masă și fumează o pipă. M-am oprit lângă ușă și am spus: „Muncitorii vă roagă să le dați puțină sare pentru mâncare”. Boierul țipă și bate din picior: „Cine te-a trimis aici? Le dau eu sare! Dacă vor sare, să-și aducă de-acasă”.

– Și tatăl dumitale era la curte sau doar mama?
 – Nu, tata nu era acolo, doar mama și noi două, eu și sora mea mai mare.
 – Dar tatăl unde era?
 – Nimeni nu știe unde s-a dus. Boierul a luat-o pe mama la curte, iar pe el l-a alungat pentru că nu voia să fie iobag; și el a plecat în lume.

Tetiana căzu pe gânduri, cu ochii ațintiți asupra unei tufe de scoruș, iar copiii așteptau în zadar ca ea să le mai povestească ceva.

– Mamei dumitale îi era bine la curte? – continuă să întrebe copiii.

Tetiana râse cu amărăciune.

– Bine? Înainte era bine; dar apoi a fost foarte rău, iar mamei nu i se uscau ochii de lacrimi.

– Ea e acolo și acum? – întrebă Slavko.

– Da’ de unde! De când nu mai e mama pe lumea asta! Ea e de mult timp oale și ulcele.

– Dar dumneata de ce nu ai rămas la curte?

– Am rămas, dar nu pentru mult timp; după ce a murit mama, iar sora mea s-a căsătorit, am mai stat o vreme la curte, apoi m-au alungat.

– De ce te-au alungat?

Obrazul Tetianei se schimonosi de o durere profundă, dar ea nu răspunse nimic.

– Poate nici dumneata nu ai vrut să fii iobag, la fel ca tatăl dumitale?

– Pe-atunci nu mai exista deja iobăgia.

– Dar ai ținut-o minte?

– Doar atât cât v-am povestit. Mai țin minte și ce se spunea, că oamenii nu mai trebuie să lucreze pentru boier, că înainte munceau degeaba, iar el nu le dădea nici de mâncare, iar acum trebuie să le plătească pentru muncă și să le dea și mâncare, dacă așa s-au înțeles.

– Poate el nu a vrut să-ți plătească? – întrebă Robko iar, cu curiozitatea încăpățânată a unui copil.

– Ei, ce rost are să vă povestesc despre asta! – răspunse Tetiana fără tragere de inimă.

– E târziu deja; mergeți acasă, că mai târziu se face frig.

Copiii se ridicară. Tetiana începu să-i îmbrace în haine călduroase. Păstorii se apucară și ei să mâne vitele spre sat.

După o plimbare atât de lungă, copiii adormiră mulțumiți și în vis, deasupra căpșoarelor lor, roiau dumbrăvi, flori, pajiști, cucii suri, draci, cazaci, tătari și nefericita soartă omenească.

Traducere din limba ucraineană
 de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**

Virgiliu RIȚCO

FLOARE DE NUFĂR

Sunt nuferi albi, galbeni. Ce gingașe flori au aceste plante. Vara, frumusețea lor îți încântă privirea.

N-ar trebui cunoscută povestea lor? O vom afla prin graiul unei adieri ușoare de vânt.

Privește întinderea apei liniștite de pe canalele apei fluviului, cele ce dau naștere Deltei Dunării. Îți apare o lume de basm. Covorul verde al frunzelor plutitoare este străbătut de căpșorul florilor albe de nufăr. Frumos contrast pe suprafața albastră a apei.

Să ascultăm ce ne-a șoptit vântulețul. Era demult, tare demult, încă de pe timpul unui împărat bun și blând. Delta încă nu-și definise conturul. Aici, în împărăția apelor, a trăit un împărat. Avea o singură fiică, o frumusețe de fată. Numai cât o privea, împăratul se înduioșa și-i satisfăcea toate poftele.

Fata își iubea nespuns grădina. Era întinderea apei albastre din paradisul Deltei Dunării. Ce nu exista acolo? Plante subacvatice – alge, ce-ți lăsau impresia unei adevărate păduri. O lume de vis viețuia prin acest desigur verde. Se simțea o răcoare binefăcătoare și o mireasmă ușoară și odihnitoare.

Fiica Împăratului Apelor se numea Floare de Nufăr. Prințesa se juca împreună cu rusalcele, ascultând din gura

Ilustrație de Mihai TIMOȘENCO

lor povești neauzite. Atmosfera creată de liniștea pământului dintre ape era pe placul tuturor.

Dar în țara lor năvăli Împăratul Nămol. În calea sa distrugea totul. Au pierit multe viețuitoare. Pentru că prințesa avea un chip angelic, cuceritorul hotărî să-i fie soție fiului său. Fata a refuzat categoric. Împăratul Nămol n-a obligat-o, dar înfuriindu-se, a distrus totul în calea sa. L-a omorât pe stăpânul acestui loc mirific, pe Împăratul Apelor, tatăl fetei, iar prințesa a fost luată ostatică. În timpul ducerii spre noua țară, a reușit să sară în apă, transformându-se într-o floare acvatică – floare de nufăr. Așa a continuat să trăiască pe apă, cu prietenele sale rusalcele. Nu se mai poate transforma în prințesă deoarece crudul împărat a prefăcut-o pentru totdeauna în nufăr. În fiecare dimineată, pe petalele ei, pot fi observate picături de rouă, lacrimile de cleștar ale prințesei pentru soarta sa. Iată de ce toți se minunează și se miră când privesc această floare de o puritate deosebită.

Împăratul Nămol s-a retras în țara întunericii lui. În țara apelor Deltei Dunării totul a devenit ca înainte. Lipseau însă Împăratul și Floarea de Nufăr. Nu se mai auzeau cântecele rusalcelor, transformate și ele tot în flori de nufăr. Viețuitoarele ce azi mișună în grădina verde ne amintesc despre vechea istorioară.

TOAMNA VIEȚII BUNĂ DIMINEAȚA, SOARE!

Unii încearcă să-mi spună că sunt bătrân. Eu mereu îi contrazic și recunosc că sunt ceva mai vechi.

Alții spun că este o vârstă biblică. Știu că voi ajunge în rai, dar nu mă grăbesc. Acolo doresc să ajung cât mai târziu cu putință

și să am mintea întregă. Să mă țină pe picioare până în ultima clipă a vieții Cel de sus. Îmi plac toate anotimpurile pentru că

primăvara aduce un suflet nou de viață și dragoste, vara pentru căldura cu care ne înconjoară, toamna pentru culorile ei deosebite și ploile nebune, iarna pentru zăpada ei imaculată.

Aceste anotimpuri apar și dispar fără să ne dăm seama.

Nostalgii duioase apar la toamna vieții.

La poarta inimii mele au sosit în mantie brodată anii mei de argint. Din pomul vieții mele se desprind ușor frunzele anilor trecuți.

Am avut și mai am mulți prieteni și, vorba lui Cicero, prietenia din viață nu se poate scoate / Scoțând-o ar fi ca și cum am scoate soarele

din lume. Și când îți faci un nou prieten, să nu-i uiți pe cei vechi.

Amintirea este lucrul cel mai frumos al amintirii, iar fericirea este o recompensă dată celui care nu a uitat-o, spunea undeva Cehov.

Cerul toamnei e întotdeauna fascinant, impresionant.

Să nu uiți că lumea nu-ți datorează nimic. Ea a existat înaintea ta și va exista mereu, amintea undeva Mark Twain.

Evenimente • Evenimente • Evenimente • Evenimente • Evenimente

„ZILELE TEATRULUI UCRAINEAN”

Între 19 și 22 septembrie 2025, Teatrul Național Ucrainean „Ivan Franko” al Filialei București a Uniunii Ucrainenilor din România a dăruit Capitalei o adevărată sărbătoare a artei – „Zilele Teatrului Ucrainean”.

Au fost zile în care timpul părea să-și încetinească mersul, lăsând loc farmecului scenei; zile în care, în lumina reflectoarelor, prindea viață memoria trecutului și se nășteau sensuri noi. Zile de lumină, emoții și întâlniri culturale, în care scena s-a transformat într-un pod între tradiție și modernitate, între amintirea vie a clasicilor și căutările noilor generații. Aici, cuvântul ucrainean a răsunat alături de cel românesc, alcătuiind un dialog armonios al culturilor; aici, spectatorul nu a fost doar martor, ci și participant la o experiență spirituală comună. „Zilele Teatrului Ucrainean” au amintit că arta are puterea de a vindeca rănilor timpului, de a depăși barierele lingvistice și de frontieră, de a deschide un spațiu al libertății chiar și atunci când cotidianul pare apăsător. A fost o întâlnire a inimilor, în care fiecare spectacol și fiecare vers rostit au devenit fire invizibile ce uneau sufletele spectatorilor.

Vineri, 19 septembrie, pe scena Teatrului „Infinit” din București, a avut loc mult așteptata premieră a piesei București – Ciulnița. Nu a fost doar o reprezentație teatrală, ci o călătorie prin sufletul omenesc, un spectacol cu aromă de drum, cu amărăciunea singurătății și cu povara nevăzută a neliniștilor existențiale. Autorii – Mihai Hafia Traista și Lisa-Maria Ionescu – au creat o operă în care răsună întrebări dureroase despre sensul vieții, despre umbrele trecutului și fragilitatea speranței. Între răsul amar și lirismul subtil, pe scenă s-a deschis un univers plin de tensiune, dar în același timp bogat în nuanțe și voci. Personajele păreau că merg nu doar pe drumul de la București spre Ciulnița, ci și pe calea propriilor căutări lăuntrice – un drum pe care spectatorul a mers împreună cu ele. Atmosfera spectacolului amintea de o călătorie cu trenul prin noapte: pe geam fulgeră întunericul, iar în inimă se poartă un dialog tăcut cu sine însuși. Publicul a simțit că asistă la nașterea unui univers teatral aparte – un univers unde răsul se întâlnește cu tragedia, unde ironia este reversul unei rugăciuni, iar cotidianul se preschimbă în metafora unui drum nesfârșit. Aplauzele de la final nu au fost doar un semn de recunoștință, ci și dovada că spectacolul a atins cele mai tainice corzi ale sufletului.

Sâmbătă, 20 septembrie, scena teatrului s-a transformat într-un atelier al artei vii, unde publicul a fost invitat să asiste la o repetiție deschisă a spectacolului Fântâna în flăcări. A fost un moment aparte – fără fastul artificial al premierelor, fără cortina ce ascunde misterul – doar actorii, regizorul și procesul tainic al creației, desfășurat chiar sub ochii spectatorilor. Aceștia au văzut cum se naște teatrul – nu desăvârșit și șlefuit, ci fragil, asemenea luminii dimineții care abia răzbate din întuneric. Fiecare gest, fiecare cuvânt, fiecare pauză păreau o căutare a adevărului, de parcă actorii ascultau nu doar textul, ci și propriile lor inimi. Fântâna în flăcări s-a arătat publicului nu ca o poveste încheiată, ci ca o flăcără abia aprinsă din scânteie. În ea se simțeau drama existenței, dorința de purificare, amărăciunea pierderilor și șoapta blândă a speranței. Această flăcără nu era distructivă, ci renăscătoare, căci a născut un nou spațiu – al încrederii dintre scenă și sală. În acea seară, teatrul a devenit o oglindă în care fiecare spectator și-a putut zări propriile îndoeli, frici și aspirații spre lumină. Iar tăcerea care a urmat la finalul repetiției a spus mai mult decât orice aplauze – a fost semnul comuniunii care se naște doar atunci când arta e sinceră ca o spovedanie.

Luni, 22 septembrie, teatrul și poezia s-au întâlnit într-o sărbătoare comună a cuvântului și a muzicii. Seara literar-artistică „Cobzarul poeziei ucrainene – Taras Șevcenko & Luceafărul poeziei românești – Mihai Eminescu” a adunat într-un singur spațiu două culturi, două universuri spirituale, două voci care își răspund peste veacuri. A fost un eveniment organizat în colaborare cu Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România și gruparea literară „Direcția 9”, unde scena s-a transformat într-un templu al memoriei și inspirației. Pe ea au strălucit actrițele Cristina Art, Crenguța Hariton, Claudia Motea și regizoarea Alina Hristea Aldulescu, care prin glas și interpretare au oferit publicului clipe de intensă trăire teatrală. Interpretările lor aminteau de rugăciuni în care cuvântul devenea muzică, iar muzica – foc.

Poeții Adrian Suci și Tudor Voicu au adus în seară propriile lor vibrații: versurile dedicate lui Eminescu au răsunat ca incantații, ca o șoaptă a memoriei ce trezește corzile nevăzute ale sufletului.

Despre măreția și suferința lui Taras Șevcenko au vorbit scriitorii Mihai Hafia Traista și Stepan Traista, reamintind că opera „Cobzarului” nu este doar un patrimoniu literar, ci și o flăcără nestinsă a libertății, care a călăuzit poporul ucrainean prin întuneric. Iar Lisa-Maria Ionescu a cântat melodii pe versurile poetului. A fost clipa în care Șevcenko a renăscut în cântec, iar Eminescu i-a răspuns prin tăcerea inimilor.

La eveniment au fost prezenți reprezentanți ai presei de cultură și televiziuni: „TVR1”, „Orizont TV”, „Radio România Internațional”, Luceafărul de dimineață și Cuvânt românesc. Camerele și condeiele lor au surprins nu doar desfășurarea serii, ci și atmosfera – acea punte invizibilă ce a unit Ucraina și România prin poezie.

Astfel s-au încheiat „Zilele Teatrului Ucrainean” – nu ca o simplă manifestare, ci ca o sărbătoare spirituală, unde teatrul, poezia și muzica s-au împletit pentru a aminti că, chiar și într-o lume neliniștită, există un spațiu al libertății, unde cuvântul și cântecul pot crea unitate.

Lisa-Maria IONESCU

Între umbra lăuntrică și o privire divină

La Teatrul „Infinit” din București a avut loc punerea în scenă a piesei „București-Ciulnița”, adaptare după romanul „Moscova-Petușki” scris de Venedikt Erofeev și tradus de Mihai Hafia Traista.

O povestire la persoana întâi aparținând unui intelectual alcoolic, Vania, care străbate distanța dintre București și Ciulnița unde îl așteaptă atât „iubita cu ochi de foc”, dar și copilul său. Vania își cheltuie banii pe băutură, cumpără bomboane pentru copil, iar în tren se angajează în lungi monologuri pe teme diverse cum ar fi istoria, filosofia și politica.

Într-un spectacol de teatru modern, gradat, dubla calitate regizor/interpret a scriitorului Mihai Hafia Traista relevă cum într-un spectacol se pot suprapune actul creator individual (improvizație scenică, creativitate spontană) cu substratul textului ce a fost scris în vederea percepției tensiunilor personajului. De la beție întâmplătoare la beție cronică, imaginația devine un spațiu al realității și se constituie în cheia unei pendulări fine între normalitate și exces. Istorisirea unor întâmplări prin armonie, prin simplitate ajută la descifrarea subtextului, a unui personaj de întindere sortit autodistrugerii, a cărui imagine pare umbră de un presentiment tragic.

Totul pare improvizat și, totuși, totul este calculat din punct de vedere al didascalilor (propria îndrumare scenică) în așa fel încât se poate afirma că există o coerență a discursului regizoral, că Mihai Hafia Traista ajunge să fie actorul stăpân pe întreaga durată a interpretării personajului, un personaj puțin ponosit, puțin înduioșător, puțin melancolic.

De asemenea, inserțiile muzicale de la ritmat-vioi la melancolic-trist, expresive pentru fiecare moment, se constituie într-un contrapunct, într-un atu pentru bunul mers al spectacolului în sine. Aici, Lisa Maria Ionescu, cea care asigură regia muzicală, își configurează personajul (Îngerul) cu remarcabilă acuratețe, creând un adevărat halou poetic, un contrapunct cu accente de lumină, de puritate, adunând și direcționând prin muzica sa întâlnirea dintre spirit și materie fără efuziuni lirice siropoase.

Personajul Lisei Maria Ionescu este unul conceput ca reper spiritual, de o neistovită tandrețe, menit să reliefeze relația omului cu divinitatea între ispită și mântuire.

Ceea ce s-a câștigat în mod cert pentru importanța întregului scenic, al acestei montări, este nu atât interpretarea, partitura individuală, ci evoluția celor doi sub forma unei ținute de calitate, a unei osmoze constante pe întreg parcursul spectacolului.

Capacitatea celor doi de a se constitui într-o echipă a condus la o montare reușită prin dezvoltări imagistice proprii, la viabilitatea unei producții teatrale într-un singur act în care momentele umoristice unde surse sunt diferite personaje politice, situațiile dramatice dominate de impuls bahic și muzică să facă posibil un spectacol fluid, cu o evoluție scenică ce nu se pierde în excese.

Dialogul dintre cei doi, din punct de vedere strict dramaturgic, susține o viziune scenică în care ni se atrage atenția că poate fi vorba despre problemele oricăruia dintre noi, de obsesiile noastre, de conștiința noastră. Faptul că spectacolul ne trimite în planul semnificațiilor și panoramează o condiție umană îl datorăm în mod substanțial frescului reacțiilor celor doi actori ca atribut esențial al interpretării.

Având o recuzită minimală, pentru această adaptare validă din punct de vedere dramatic, rămân aplauzele, tonul lor la sfârșit și îngânările sau fredonările uneia dintre melodiile prezentate, câteva dintre replici, câteva dintre versuri. Cert este că va rămâne o readucere aminte a unei săli de teatru, a unei piese și bucuria de a face parte dintr-o astfel de manifestare.

Dan Ioan MARTA

